

Jaarverslag | ZAM in 2018

Introductie

Team, bestuur, vrijwilligers en medewerkers van ZAM richtten zich in 2018 op:

- Verdere uitbouw van het internationale publicatieplatform en het netwerk van Afrikaanse creatieven in de (onderzoeks)journalistiek, fotografie, kunst en opinie;
- De ontwikkeling en lancering van een programma gericht op de viering van de 100ste geboortedag van Nelson Mandela;
- De versterking van het financiële fundament onder de organisatie door de lancering en opbouw van de ‘Vrienden van ZAM’ en fondswerving;
- De ontwikkeling en lancering van een nieuw onderzoeksjournalistiek project in nauwe samenwerking met het African Investigative Publishing Collective (AIPC).

Gedachtewisselingen over een scherpere en herkenbaarder positionering van ZAM resulteerden onder meer in de formulering van een nieuw motto: *Building a World Beyond Them and Us*.

Publicatieplatform

Begin 2018 werd besloten om het tempo van publicatie van de magazine nieuwsbrief op te voeren naar tweewekelijks. In totaal werden in 2018 19 nieuwsbrieven uitgebracht. Inhoudelijk werd er meer balans gebracht tussen bijdragen uit de Afrikaanse onderzoeksjournalistiek, de fotografie, beeldende kunst en opinie. Verschillende verhalen vonden na publicatie in de magazine nieuwsbrief hun weg naar platforms in onder meer Zuid-Afrika, Nederland, België en Italië.

Mandela100

Met een publieke bijeenkomst in de ZAM studio kwam op 17 juli 2018 het programma gericht op de viering van de 100ste geboortedag van Nelson Mandela op gang. De livestream van een toespraak van Barack Obama in Johannesburg werd gevolgd door ruim 40 aanwezigen.

Voor het programma werd door vormgever Ruiters Janssen een speciaal beeldmerk ontworpen. Beeldend kunstenaar Marlene Dumas gaf toestemming om hiervoor haar 'Portrait of a Young Nelson Mandela' (2007) te gebruiken.

Het programma werd tevens ondersteund door een speciale pagina op de website van ZAM waarop verslaggeving van evenementen in het kader van de viering, herinneringen, essay en tools voor het organiseren van eigen activiteiten werden samengebracht.

Een reeks van centra en onderwijsinstellingen schonk in de tweede helft van 2018 aandacht aan 'Mandela100'. Leden van het ZAM Team waren behulpzaam met advies en het verstrekken van informatiemateriaal. Ook in 2018 bewees de herinneringseditie de Toekomst van Nelson Mandela zijn betekenis. Enkele duizenden exemplaren vonden hun weg naar het publiek, onder meer naar onderwijsinstellingen om Paramaribo dankzij de inzet van ZAM partner The Black Lot. Het totaal aantal verspreide exemplaren bedraagt nu 48.250.

De aan deze ZAM editie ontleende kleine expositie 'How do you want me to look' werd tentoongesteld in het hoofdkantoor van Houthoff Advocaten aan de Amsterdamse Zuidas.

Medewerkers van ZAM waren in verschillende media aan het woord over het belang van de viering en van de actuele betekenis van de rol die Nelson Mandela speelde.

De meeste energie werd gestoken in de voorbereiding van de 1ste Nelson Mandela Lezing gepland voor 10 februari 2019 in het Internationaal Theater Amsterdam (Stadsschouwburg). Het initiatief genoot de steun van een Comité van Aanbeveling bestaande uit Femke Halsema, Conny Braam, Adriaan van Dis, Hennah Draaibaar, Mpho Tutu, Marjan Goslings, Zakes Mda en Henk Wals. Het initiatief tot het organiseren van de jaarlijkse lezing wordt eveneens gesteund door de in Johannesburg gevestigde Nelson Mandela Foundation.

Het voorbereidingscomité werd gevormd door ZAM medewerkers Bart Luirink en Laurens Nijzink, bestuursadviseur Ton Bervoets en Monique ten Berge, die met name verantwoordelijkheid droeg voor de samenstelling en regie van het programma.

In de tweede helft van 2018 committeerden de Postcode Loterij Nederland, ASN Foundation, Andersson Elffers Felix, Studio Marlene Dumas en het Prins Bernhard Cultuurfonds zich met financiële steun aan het initiatief (begin 2019 gevolgd door de Gemeente Amsterdam, Dubois & CO, het Stadsdeel Amsterdam Zuidoost en CBK Zuidoost).

In oktober kondigde ZAM de spreker van de lezing aan: de Zuid-Afrikaanse schrijfster en opiniemaker Sisonke Msimang. Met die aankondiging ging ook de kaartverkoop van start en werd de grondslag gelegd voor enkele mediapartnerschappen gericht op publiciteit voor de lezing.

Vrienden van ZAM, een sterker financieel fundament

Eind november werd de achterban van abonnees op de nieuwsbrief, bezoekers van de website, 'likes' en volgers op sociale media opgeroepen om 'Vriend van ZAM' te worden. Met dit model wil de organisatie de stroom van eigen inkomsten

uitbreiden. De oproep werd door ruim honderdvijftig mensen gehonoreerd met een eenmalige of vaste bijdrage.

In juli 2018 schonk de Zuid-Afrikaanse fotograaf Zanele Muholi de foto ‘Thabile, Parktown (2015)’, het eerste exemplaar uit een editie van vijf, aan ZAM. De ‘visueel activist’ bracht hiermee haar erkentelijkheid tot uitdrukking voor de bijdrage die ZAM vanaf 2007 leverde aan de bekendmaking van haar werk. Inmiddels is Muholi een internationaal gevierd kunstenaar. Haar werk is te zien (geweest) in een reeks van gezaghebbende fora zoals de Biennale in Venetië, het Stedelijk Museum, Zeits Mocaa (Kaapstad) en Tate Modern (Londen).

Het werk zal in 2019 ter verkoop worden aangeboden. De opbrengsten ervan komen geheel ten goede aan het werk van ZAM.

Onderzoeksjournalistiek

In nauwe samenspraak met de leden van het African Investigative Publishing Collective (AIPC) is in de loop van 2018 de basis gelegd voor het ondernemen van een drietal transnationale onderzoeken. Definitieve besluitvorming over deze projecten vond plaats in november tijdens een ontmoeting van de collega’s in Johannesburg. Voor het programma is de financiële steun verworven van het Pascal Decroos Fonds en het National Endowment voor Democracy (NED).

De onderzoeken, die eind 2018 op gang kwamen en medio 2019 hun beslag krijgen in internationale publicatie, richten zich op sekswerk, corruptiepraktijken en falend overheidsbeleid ten gevolge van ontvreemde financiële middelen in een tiental Afrikaanse landen.

ZAM en AIPC onderhouden een intensieve werkrelatie. De onderzoeken worden verricht door leden van het collectief. Op

verzoek van het collectief neemt ZAM de begeleiding van het onderzoek, het klaarmaken voor publicatie en doorverkoop van producties aan internationale media en de werving en administratie van fondsen op zich.

Het belang van de Afrikaanse onderzoeksjournalistiek kwam uitgebreid aan de orde in een bijdrage van ZAM's investigations editor Evelien Groenink aan de bundel *Tegenkrachten*, samengesteld door Marjan Goslings, en uitgebracht door Uitgeverij Ars Aequi. Deze bijdrage werd tevens gepubliceerd in de bijlage *Letter & Geest* van het dagblad *Trouw* (Mei 2018).

Events en ontmoetingen

ZAM organiseerde in 2018 een aantal events, of nam deels als partner aan evenementen georganiseerd door andere organisaties.

De Nederlandse presentatie van Evelien Groenink's boek *Incorruptible* op 27 maart 2018 en een publieksontmoeting met de Zuid-Afrikaanse fotograaf Yasser Booley op 1 mei 2019 werden, evenals de bovengenoemde screening van Obama's toespraak, door ZAM georganiseerd.

ZaM nam deel aan *Africadelic*, de viering van Afrika Dag op 4 mei 2018, het jaarlijkse *Afrovibes Festival* (oktober), de premiere van de documentaire 'The State vs Nelson Mandela & The Others' in Oxvillem, de bioscoop van *De Meervaart* (Amsterdam) en het *Festival van het Afrikaans* (september). Bij die laatste gelegenheid interviewde ZAM hoofdredacteur Bart Luirink de voormalige persoonlijk assistente van Nelson Mandela, Zeldla La Grange. Op 13 december 2018, tenslotte, namen ZAM medewerkers Groenink en Luirink deel aan een publieksgesprek in het Zuid-Afrika Huis (Amsterdam).

Partnerships

ZAM is in 2018 partnerships aangegaan met

- het NUKU festival (fotografie, Accra)
- het Aké festival (literatuur en kunst, Lagos)
- het iAfrica festival (film, Den Haag)
- de Thami Mnyeje Foundation (artist residence, Amsterdam)

Met het literaire tijdschrift Terras is een samenwerking aangegaan rond de publicatie van een Afrika special in november 2018.

Photo Editions

In 2018 werden door ZAM een tweetal nieuwe online Photo Editions gepubliceerd van resp. Raymond Dakoua (Ivoorkust/België) en Emmanuelle Adrianjafy (Madagascar/Senegal). De publicatie van de laatste editie was tevens de aanleiding voor een publieksontmoeting met de fotograaf in PhotoQ bookshop in Amsterdam.

Apartheid Revisited

Het multimedia project *Apartheid Revisited* werd in het eerste kwartaal van 2018 voltooid. De ontwikkelde applicatie waarin de (actuele betekenis van de) geschiedenis van de apartheid in Zuid-Afrika centraal staat beleefde een preview op 24 januari 2018. Commentaren van deelnemers aan deze bijeenkomst werden verwerkt waarna de website op 1 maart 2018 online kon.

Het project was een initiatief van Studio Ruiters Janssen i.s.m. ZAM en Afdeling Buitengewone Zaken, webontwikkelaars in Rotterdam. Het project werd mogelijk gemaakt met steun van het Stimuleringsfonds voor de Creatieve Industrie.

In 2018 verwelkomde de website een gemiddelde van 80 unieke bezoekers per dag.

Bestuur en team

Het bestuur van ZAM werd in 2018 uitgebreid met de volgende leden: Ayo Adéné, Maria Kint, Angelique Mbundu en Margriet van der Waal. Al zitting hadden Annelies Verdoolaege (voorzitter), Gerard Wieffer (secretaris), Jan Meijer (penningmeester), Babah Tarawally en Randall Maarman.

Ton Bervoets vertrok in 2018 als bestuurslid na twee perioden van 4 jaar ‘gediend’ te hebben. Hij bleef betrokken bij het bestuur als senior advisor.

Webeditor Christina Mansson nam in het laatste kwartaal van 2018 afscheid van het ZAM team. Mansson blijft betrokken bij de redactie van de Photo Editions. Haar plaats werd na een sollicitatieprocedure ingenomen door webeditor en vormgever Oliver Barstow.

Laurens Nijzink trad begin 2018 aan als coördinator van het Mandela100 programma.

Tessa Giller nam in de loop van 2018 op vrijwillige basis de verantwoordelijkheid voor het proofreaden van de magazine nieuwsbrief. Milan Hermes is op dezelfde basis betrokken als redactie-coördinator evenals marketing medewerker Leonie Verburg.

Ricardo Ebbenhorst is eind 2018 ingehuurd voor de financiële administratie van het onderzoeksjournalistieke project gefinancierd door NED.

Bart Luirink en Evelien Groenink bleven in 2017 betrokken als resp. hoofdredacteur en investigations editor van ZAM.

